

**ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА
НА СДРУЖЕНИЕ „НАЦИОНАЛНА МРЕЖА НА ЗДРАВНИТЕ МЕДИАТОРИ“
ПРЕЗ 2020 Г.**

ЦЕЛИ И ДЕЙНОСТИ

Сдружение „Национална мрежа на здравните медиатори“ (НМЗМ) е неправителствена организация с нестопанска цел, обединяваща здравни медиатори, медицински специалисти и експерти в различни области, обединени от идеята за развитие на здравно-медиаторната програма в България. Сред целите на организацията са развитие на застъпнически инициативи за подобряване на достъпа до здравни и социални грижи и услуги в България, продължаващо обучение и подобряване на квалификацията на здравните медиатори, въвеждане на иновативни методи за работа сред социално-уязвими общности.

Мисия: Националната мрежа на здравните медиатори обединява хора и усилия за промяна на политики, стереотипи и нагласи и работи за равен достъп на уязвими общности до качествено здравеопазване през модела на здравното медиаторство.

Цели:

∅ Да развива устойчиво и да усъвършенства модела на здравното медиаторство и структурата на НМЗМ

∅ Да подобри здравното и социалното състояние на уязвимите общности и достъпа им до здравни и социални грижи и услуги

∅ Да повишава общностния капацитет чрез образование

∅ Да формира и променя национални и местни политики в здравната и социалната сфери

∅ Да повишава здравната култура, информираност и умения на уязвимите общности

∅ Да променя представите за уязвимите общности в публичното пространство

Ежегодно и целогодишно Сдружение „Национална мрежа на здравните медиатори“ (НМЗМ) събира информация за общини, които имат желание да назначат здравен медиатор. Проучваме нуждите на целевите групи и поддържаме контакт с общините с цел оптимално разпределение на броя здравни медиатори, за които държавата отпуска делегиран бюджет.

На сайта ни: <http://zdravenmediator.net> в рубрика „Актуално за общините“ е публикувана полезна информация за процедурата за получаване на делегиран бюджет,

указания за провеждане на конкурсите и изисквания за заемане на длъжността „здравен медиатор“. През 2020 г. НМЗМ продължи да консултира общините и участва в изборите за здравни медиатори по места.

Два пъти в годината събираме и обработваме информация за статута и работата на всички здравни медиатори в страната. Работещите здравни медиатори подават количествени отчети към НМЗМ на всеки шест месеца. Общините отчитат дейността на здравните медиатори веднъж годишно, в началото на следващата календарна година, с обобщен отчет, който изпращат към Министерство на здравеопазването и НМЗМ.

Здравните медиатори, които са наети от общините с делегиран бюджет през 2020 г. са 260, разпределени в 137 общини.

В периода януари - юли 2020 г. общините имаха възможност да изпратят писма - заявки за разкриване на нови бройки за здравни медиатори, адресирани до НМЗМ и въз основа на задълбочен анализ на нуждите, Управителния съвет на НМЗМ изготви списък с предложение за разпределение на броя от 290 здравни медиатори през 2021 г. Предложението беше изпратено до Министерство на здравеопазването и Министерство на финансите и те потвърдиха разпределението на здравните медиатори.

ФИНАНСОВИ И НЕФИНАНСОВИ ОСНОВНИ ПОКАЗАТЕЛИ

Цялостната политика и дейност на НМЗМ са определени от Управляващият орган на Сдружението и в съответствие с нормативната база в България.

Процедурата за проектната дейност, отразяващи спецификата в дейността му, което гарантира:

- а) вземане на правилни решения от потребителите на финансовите отчети;*
- б) достоверност на резултатите и финансовото състояние на предприятието;*
- в) отразяване на икономическата същност на събитията и операциите;*
- г) неутралност и безпристрастност;*
- д) предпазливост;*
- е) пълнота във всички съществени аспекти.*

При прилагането на счетоводната политика на НМЗМ е дадено предимство на принципа “вярно и честно” представяне на информацията на годишния финансов отчет.

Годишният финансов отчет на НМЗМ за 2020 г. е изготвен в съответствие с изискванията на Националните счетоводни стандарти, Закон за счетоводството и Данъчни и осигурителни закони и кодекси.

Всички данни за 2020 г. и за 2019 г. са представени във финансовия отчет в хиляди лева.

ПРИХОДИ

Приходите в НМЗМ се начисляват в момента на тяхното възникване.

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА НА ЗДРАВНИТЕ МЕДИАТОРИ

Приходите на Сдружението представляват финансираня от външни организации по спечелени проекти и от дейности, пряко свързани с дейността на организацията с цел набиране на средства, използвани за основната дейност и постигане на поставените цели.

Приходът от финансираня се отчита до размера на направените разходи.

За финансовата 2020 година общият размер на приходите е 278 хил. лв.

- Обучение на Здравни медиатори – 2020 г.;
- Проект „Заедно за по-добро здраве - от нас за нас“;
- Програма PHASE (Personal Hygiene and Sanitation Education);
- Проект „Създаване и развитие на женска група за самопомощ в ромска общност в Харманли – ресурс за промяна на местни политики в областта на майчино и детско здраве, малък грант ТСА“
- Проект „Наредба 26 в действие – за повече здрави бебета и щастливи майки“;
- Проект „КОМПАС – Интегрирани мерки за социално включване в община Тунджа“, финансиран по процедура BG05M9OP001-2.018 „Социално-икономическа интеграция на уязвими групи. Интегрирани мерки за подобряване на достъпа до образование“ – Компонент 1, Договор Регистрационен номер по ОП РЧР BG05M9OP001-2.018-0013-C01
- Проект “ROMOMATTER”;
- Средства набрани за осигуряване на лични предпазни средства, дезинфектанти и др. необходими материали, свързани с ограничаване на паднемиата от КОВИД-19 от различни донори:
 - Осигуряване на предпазни средства и подкрепа за здравните медиатори в извънредна ситуация, свързана с COVID-19, Тръст за социална алтернатива (ТСА);
 - Дарение на Посолството на Нидерландия в България;
 - „Превенция, контрол и застъпничество за уязвими групи по време на пандемия от КОВИД-19“, подкрепен от Световната здравна организация (СЗО); Supporting Health Mediators and Vulnerable Families from Roma Communities in Coronavirus Epidemic Situation in Bulgaria,

OSI Berlin; лични дарения директно по банковата сметка на НМЗМ и в две кампании, организирани в Платформата (www.platformata.bg).

- Участие в „Промяната“ на Нова ТВ и Reach for Change Bulgaria;

РАЗХОДИ

Разходите в НМЗМ се признават в момента на тяхното възникване и на база принципите на начисляване и съпоставимост.

Разходите за научно-изследователска дейност се отчитат като текущ разход за периода, за който възникват.

Разходите отчетени по икономически елементи за 2020 г. са:

601	Разходи за материали	98,434 лв.
602	Разходи за външни услуги	102,456 лв.
603	Разходи за амортизации	0 лв.
604	Разходи за заплати	32,414 лв.
605	Разходи за осигуровки	3,564 лв.
609	Други разходи	34,792 лв.
629	Други финансови разходи	1,180 лв.
Общо:		277,702 лв.

СЪБИТИЯ, КОИТО СА НАСТЪПИЛИ СЛЕД ДАТАТА, КЪМ КОЯТО Е СЪСТАВЕН ГОДИШНИЯ ФИНАНСОВ ОТЧЕТ

Няма настъпили съществени събития след датата на отчета за финансовото състояние.

КОВИД-19 ПАНДЕМИЯТА И ЗДРАВНИТЕ МЕДИАТОРИ

През 2020 год. светът се сблъска с пандемията от КОВИД-19. За нейното ограничаване в България, освен медицинските специалисти, огромна роля имаха и здравните медиатори. Цялата дейност на НМЗМ като професионална организация беше насочена към това ЗМ да извършват своята дейност ефективно и без риск от заразяване.

Още от началото на пандемията НМЗМ изработи и предложи на Министерство на здравеопазването **Указания за дейностите на здравните медиатори за ограничаване заразяването с инфекциозното заболяване, причинено от коронавирус COVID-19.** Документът беше утвърден от Министерство на здравеопазването, като в него работата, свързана с ограничаването на пандемията беше изведена в приоритет за ЗМ във всички общини. Основни дейности на ЗМ:

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА НА ЗДРАВНИТЕ МЕДИАТОРИ

- Разясняване симптомите на заболяването и начините за предпазване;
- Информирание на населението за актуалните протиепидемични мерки;
- Участва в дейности, свързани с ограничаването на COVID-19 организирани на ниво област/община/населено място от кризисните щабове;
- Съдейства за информиране на карантинирани и издирване на контактни лица на местните кризисни щабове (фокус върху мобилните семейства и мигрантите извън България);
- Разпространява здравно-информационни материали за повишаване на информираността на хората;
- Съдейства на личните лекари, РЗИ и други медицински специалисти за изпълнение на текущите профилактични програми, съблюдаване на лечението на хронично-болни пациенти и др. несвързани с пандемията.

НМЗМ се ангажира с **осигуряването на лични предпазни средства, дезинфектанти и други необходими материали за тях** за тях в условията на изключителен дефицит. Здравни медиатори са на терен в рискови общности с повишена мобилност; семейства, които не разбират добре епидемичната ситуация, свързана с извънредното положение и КОВИД-19; с карантинирани семейства; с контактни лица и труднодостъпни семейства в изолирани места с лоши битови условия на живот. Те от една страна редовно общуват със завръщащи се от чужбина хора, а от друга – с медицинските екипи, РЗИ, болници, общински служби и представители на кризисните щабове по места. Ето защо бе наложително да им се осигурят предпазни средства, за да могат да работят спокойно и да информират уязвимите общности. За тази цел бяха проведени няколко дарителски кампании и застъпничество пред различни донори за подпомагане на здравни медиатори и уязвими общности (описани са по-долу).

Екипи на НМЗМ изготвиха **дизайн и осигуриха отпечатването на комплект информационни материали** за превенция на КОВИД-19, които бяха разпространени в цялата мрежа от работещи ЗМ.

НМЗМ и здравните медиатори участваха в застъпничество пред институции на различни нива (национално и местно) за прилагането на адекватни мерки за подкрепа на хората от уязвимите общности, особено онези, за които е затруднен достъпа до чиста

питейна вода, изолирани са географски или не успяват да стигнат до работните си места заради блокадите, които бяха организирани около ромските квартали. Безспорното и може би най-голямото доказателство за ефективността от работата на здравните медиатори е и фактът, че **те са включени от Министерство на здравеопазването в професиите на първа линия за ограничаване разпространението на КОВИД-19.**

Осигуряване на предпазни средства и подкрепа за здравните медиатори в извънредна ситуация, свързана с COVID-19, [Trust of social achievement \(Тръст за социална алтернатива\)](#)

Проектът се изпълни в периода март - август 2020 год. Това финансиране даде начален тласък на работата на ЗМ, свързана с КОВИД-19 и бе първото, което НМЗМ получи в най-кризисния период от пандемията. За да се осигурят най-необходимите предпазни средства на ЗМ, дейностите по реализирането на проекта бяха разпределени на етапи:

- Етап 1: В първите седмици от извънредното положение се извършиха проучвания на наличните продукти и доставчици на дезинфектанти и други предпазни средства, във време, когато липсваха продукти и имаше спекулация с цени и качество на най-необходимите от тях. Нашите експерти-доброволци извършиха огромно проучване, за да могат да изберат качествени продукти, които в същото време да са на разумна цена и да се доставят бързо. Успоредно с това се проучиха и нуждите на ЗМ по места.
- Етап 2: Извърши се ефективна организация и логистика на доставките с продукти.
- Етап 3: Преразпределиха се и се разпратиха продукти до над 190 ЗМ на територията на 107 общини;

С финансовите средства, осигурени от ТСА бяха закупени и раздадени следните продукти:

- 2500 предпазни маски;
- маски респираторни N95 – 260 броя;
- над 120 кутии (с по 100 броя ръкавици);
- над 200 л. дезинфектанти (гелове за ръце и спрейове) за лична употреба от различни фирми и разфасовки;
- над 100 л. дезинфектант за повърхности;

Продуктите достигнаха до 197 ЗМ от 107 общини, които към края на март бяха на работа и не са пускани в отпуск/карантина/болничен. 37 от ЗМ бяха част от Общинските щабове. Випуск 2020 от нови 40 ЗМ също получи предпазни средства и започнаха работа на терен в периода юни-юли 2020.

Постигнати резултати

Снабдяване на ЗМ с предпазни средства и дезинфектанти, за да извършват дейността си без риск от заразяване с КОВИД-19.

По-добра осведоменост за специфичните нужди на хората от уязвимите общности от получената обратна връзка от ЗМ за положението в ромските квартали и непосредствените нужди

Идентифициране на най-ефективни и качествени и създаване на добри контакти с доставчици на база на които все още продължаваме регулярно да осигуряваме предпазни средства и дезинфектанти на ЗМ.

Разпространение на информация за дейността на здравните медиатори - публикации в различни медии, репортажи в новините, специални предавания и много други, посветени на извършваните дейности от ЗМ. В периода между март и юли 2020 год. - над 80 материала в различни медии.

Предизвикателства, с които се сблъскахме по време на изпълнението на проекта

- в първия месец (март 2020) от извънредното положение, някои общини принудиха ЗМ да излязат в отпуск – това затрудни работата на ЗМ, но НМЗМ успя да организира работата им на терен въпреки неадекватните решения на някои общини и така се осигури достъп до информация и здравни грижи за най-нуждаещите се уязвими общности – често живеещи без достъп до вода и лишени от ЗМ поради неразумните решения на някои кметове;
- спекулациите в цените и предлагането на лични предпазни средства през месец март 2020 беше сериозна трудност;
- забавяне на доставките, тъй като приоритетно се осигуряваха болниците;
- не малко общини „не разбраха“, че е необходимо здравните медиатори да бъдат защитени и съответно не им осигуриха никакви предпазни средства.

Финансова подкрепа от Посолството на Нидерландия в България

Това финансиране е фокусирано върху задълбоченото събиране на информация за нуждите и необходимите продукти, свързани с предпазването от КОВИД-19, които са подходящи и изключително потребни за хората в 16 населени места в България. Това са: Берковица, с. Ивански (общ. Шумен), с. Ковачевци (общ. Самоков), гр. Стралджа, гр. Царево, гр. Твърдица, гр. Вършец, гр. Николаево, гр. Червен бряг, гр. Айтос, с. Одърци (Добричка общ.), с. Смолница (общ. Добричка), гр. Мъглиж, гр. Карлово, гр. Луковит и Костенец. Бяха добре проучени и конкретните специфики на тези общности (семейства без достъп до течаща вода, живеещи в тежки жилищни условия, многодетни, със затруднен достъп до здравни/социални услуги и т.н.). Обобщено, проучването даде следната информация като резултат:

- Семействата, с които бе работено по проекта са средно с по 6 члена;
- Някои от семействата имат по 7, 8 и дори 10 деца; най-много деца в семействата има в Николаево, Твърдица, Царево, Луковит и Вършец;
- Повече от 80% от семействата живеят при изключително лоши битови условия, често в паянтови сгради/бараки. Най-многобройни са незаконните постройки тип временни бараки в Николаево и Айтос, като често многочленните семейства обитават само една или две стаи;
- 70 % от семействата нямат достъп до течаща вода. В Айтос изобщо няма вода и членовете на общността носят с бидони от обща чешма. Със съдействието на ЗМ там е изчистено незаконно сметище;
- В Карлово има най-висок брой с хронично болни деца с тежки диагнози в целевите групи. Също така навсякъде има и хронично болни възрастни с диабет, хипертония и др.;
- В повече от 90% от целевите семейства работят „на частно“, като не им се плащат здравни осигуровки и др. вид социално осигуряване;
- Единствено здравният медиатор от Мъглиж споделя, че в ромската махала са се спазвали стриктно мерките и хората са се отнасяли с подобаваща сериозност към ситуацията в месеците между април и юли.

Като цяло, предвид начина на живот на жителите в тези общности и обитаването на тесни помещения от многочленни семейства, рискът от пренасяне на КОВИД-19 е особено голям. Често не се забелязва и адекватна намеса за подобряване на положението от страна на общинските администрации. За да съдействат ефективно в ситуацията, през месеците юни-август здравните медиатори се фокусираха върху работата с тези семейства, информирането им във връзка с вируса и разпространение под различни форми на основното послание на кампанията – „Аз пазя теб, ти – мен!“. Периодът съвпадна със засилената мобилност на хората от уязвимите общности, свързана с работа в други населени места (например жители от махалата във Вършец, които отидоха да берат череша в Кюстендил и по това време се повиши броят на заболели от КОВИД-19 в Кюстендил). Поради това здравните медиатори се постараха редовно да подсецат хората за спазването на мерките, за което осъществяваха контрол, както и своевременно ги предупреждаваха кои градове и квартали крият по-голям риск за заразяване с вируса и т.н, включително снабдяваха по-мобилните и по-често пътуващи жители от махалите с повече маски и дезинфектанти. В рамките на целия проект здравните медиатори успяха да предоставят предпазни средства и дезинфектанти на общо 319 семейства (1911 души, от които 1150 деца и 761 възрастни).

Брой раздадени продукти:

- Маски от завод Витоша – над 1500 пакета;
- Антибактериален гел „Работливи ръце“, 330 мл. – над 450 бр.;
- Витамини за деца над 3 години Витамикс, мечета x 60 таблетки (желирани мечета с подарък часовник) – 350 бр.;
- Препарат за пръскане на повърхности „Чисто“, 500 мл – 162 бр.;
- Препарат за почистване на под и повърхности, концентрат, „Чисто“, 960 мл. – 168 бр.;
- Сапуни „Чисто“, антибактериални, 100 гр. – 600 бр.;
- Сапуни антибактериални, детски – 600 бр.;
- Бели маски с надпис „Аз пазя теб, ти – мен!“ – 700 бр.;
- Дезинфектант за пръскане „Аз пазя теб – ти мен!“, 330 мл. – 330 бр.;
- Стикери „Мийте си ръцете“ – 400 бр.
- Закупени маски за здравните медиатори – 85 бр. (за 17 ЗМ);

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА НА ЗДРАВНИТЕ МЕДИАТОРИ

- Закупени шлемове за здравните медиатори – 17 бр.

Превенция, контрол и застъпничество за уязвими групи по време на пандемия от КОВИД-19, подкрепен от Световната здравна организация (СЗО)

Изпълнението на проекта е в периода 18 май – 25 юни 2020 год. В него бяха ангажирани 4 здравни медиатори от Тунджа и 1 от община Ямбол. Работата бе основно концентрирана в ромския квартал „Райна Княгиня“ в Ямбол, но също и в близките села - Завой, Окоп, Кукорево, Тенево, Бояджик и Козарево, където имаше заразени и поставени под карантина хора от КОВИД-19. Поради честите случаи на заразени с КОВИД-19 и карантинирани в квартала в Ямбол, той бе затворен с контролно-пропускателен пункт, което създаде силно напрежение у хората и значително усложни условията им на труд. Въпреки тези трудности обаче, здравните медиатори допринесоха много за медиацията и сътрудничеството с институциите, както и в комуникационните и превантивни действия сред общността, в убеждаването на хората и не на последно място, в предоставянето на психологическа подкрепа в общностите. И за институциите, и за общността е ясно, че е необходим компетентен и подкрепящ ресурс, поради което и община Ямбол ще настоява за поне още двама обучени здравни медиатори там.

В периода, в който се реализираше проектът, в ямболския ромски квартал имаше 89 заразени, а 215 бяха поставени под карантина, като 12 починаха от КОВИД-19. В близките села положението също не бе много добро – там заразените бяха 14 души, 38 бяха поставени под карантина и 1 почина. Здравният медиатор от с. Козарево също стана жертва на вируса.

Основните дейности, изпълнявани от НМЗМ:

- 295 консултации за превенция на КОВИД-19, касаещи симптомите и начините за избягване на разпространението на болестта;
- над 500 консултации и разпространени брошури за хигиенни изисквания и дезинфекция, свързани с КОВИД-19;
- 103 консултации на граждани, които се завърнаха у дома от чужбина и докладване на съответните институции и местните звена за реагиране при кризи;

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА НА ЗДРАВНИТЕ МЕДИАТОРИ

- 4 подадени сигнала за неспазване на карантинните мерки до Регионалната здравна инспекция;
- 38 пациенти с болестни симптоми на вируса бяха насочени към общопрактикуващи лекари;
- редовна комуникация и сътрудничество с всички местни партньори, както и с общинските кризисни звена в общините Ямбол и Тунджа. Бяха осъществени и 2 официални срещи с РЗИ и имаше ежедневна онлайн комуникация с представители на общините и други здравни и социални институции;
- разпространение на материали за осведоменост, свързани с КОВИД-19, хигиенни и дезинфекционни мерки - над 600 броя;
- подпомагане на общината при идентифицирането на 20 доброволци в общността и въвеждането им в полевата работа;
- 27 съвместни срещи с хора в риск - пастори и продавачи в хранителни магазини;
- сътрудничество с училища, където учениците нямаха достъп до онлайн образование, разпространяване на учебни материали и посредничество между училищни екипи и родители - 200 консултации;
- Бяха подготвени и разпространени над 150 пакета, съдържащи дезинфектанти и хигиенни материали за карантинираните и най-маргинализираните семейства - 100 в район „Райна Княгиня“ в Ямбол и 50 в селата на община Тунджа;
- Беше закупено дезинфекционно оборудване за рискови за разпространение на заразата обществени места като хранителни магазини, църкви, офиси на здравни медиатори;
- Здравните медиатори бяха снабдени с лични предпазни средства и основни, жизнено важни лекарства за хората в кварталите и махалите, които нямаха достъп до аптека.

[Supporting Health Mediators and Vulnerable Families from Roma Communities in Coronavirus Epidemic Situation in Bulgaria \(Подкрепа за здравните медиатори и уязвими](#)

общности от България в епидемичната ситуация причинена от коронавирус в България),

OSI Berlin

През първите месеци отново основна задача бе провеждането на проучване кои точно да са населените места с най-уязвими общности, които да бъдат обхванати от проекта. Критериите, по които бяха избрани те, са следните:

- Наличие на активен ЗМ, който се ползва с доверие в общността;
- Установен контакт и доверие между ЗМ и най-маргинализираната общност в населеното място;
- Много добро познаване на спецификите на общността от страна на ЗМ;
- Подкрепа на ЗМ от общините в работата им с най-маргинализираните семейства;
- Населени места, в които не са достигнали инициативи на други организации и големи дарителски кампании по време на епидемията от КОВИД-19.

Впоследствие, след обстоен анализ бяха избрани 15 населени места, като 13 от тях са в селски общини и райони. Останалите 2 са в изолирани райони на иначе големите градове Ботевград и Ловеч, където живеят семейства със слаб достъп до здравни и социални услуги. НМЗМ имаше за цел да обхване тези места, защото голяма част от съществуващите кампании и инициативи бяха съсредоточени единствено в големите махали на големите градове и именно тези места оставаха невидими въпреки проблемите и нуждите на ромските общности в тях. За улеснение и по-добра организация на дейностите и комуникацията по проекта, работата бе разпределена между 5 ЗМ, които отговаряха за 5 отделни района:

- **Район 1:** Петрич, Сандански и Разлог
- **Район 2:** Брезник, Трън и Микрево
- **Район 3:** Ботевград, Червен бряг и Ловеч
- **Район 4:** Карлово, Казанлък и Ихтиман
- **Район 5:** Мъглиж, Николаево и село Паничери (община Гурково)

Успоредно с проучването и избирането на населените места, се проучваха и подходящите за нуждите на специфичните целеви групи продукти за предпазване от КОВИД-19, които бяха изпратени до ЗМ във посочените градове и села.

Основна дейност на ЗМ:

- Посещение на домакинствата – ЗМ разясняваха ситуацията, свързана с КОВИД-19, показваха им как точно и колко редовно да дезинфекцират домовете си, напомняха им за спазването на дистанция и др.
- Предоставяне на материалите и предпазни средства - важно бе да се прецени на кои целеви групи от най-уязвимите общности какви точно предпазни продукти да се пратят. Напр., на семействата, в чието домакинство няма чешма с течаща вода (каквито бяха домакинствата в 20 % от почти всички населени места, участващи в проекта), се дават гел или дезинфектант за пръскане, които не е необходимо да се отмиват след ползване.
- Разпространение на информационни материали с послание „Ръцете със сапун измий, микробите убий! Да превърнем миенето на ръце в навик!“, които по достъпен начин напомняха за огромната важност на хигиената и честото миене на ръцете, като ЗМ ги залепваха например в непосредствена близост до чешмата, ако домакинството разполагаше с такава. Стикерите събуждаха интерес еднакво в децата и във възрастните и така те спазваха мерките в по-голяма степен.

В много от населените места, в които се работеше по проекта, единствените, които достигаха до семействата в тези общности по време на пандемията от КОВИД-19, бяха именно ЗМ, които спечелиха доверието на хората и се ползват с авторитет в общността. В тази връзка, успоредно с изпълнението на дейностите по проекта, ЗМ постигнаха следните резултати:

- в Николаево, където живее една от най-маргинализираните общности, ЗМ привлече допълнителни помощи за семействата – дрехи, храна, дори мебели;
- на много места ЗМ придружаваха свои клиенти до болнични заведения, съдействаха на болни от КОВИД-19 и карантинирани да получат адекватна здравна грижа, информираха семействата на болните да спазват инструкциите за карантина;

Някои от ЗМ, които работиха по проекта, също се разболяха от КОВИД-19 докато изпълняваха дейностите си сред общностите.

Допълнителни дейности на ЗМ, извършени в периода на проекта:

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА НА ЗДРАВНИТЕ МЕДИАТОРИ

- Интензивно консултиране и информиране във връзка със симптоми и превенция на КОВИД-19;
- Предоставяне на информация за спазване на мерките и препоръки за предпазване от КОВИД-19, както и за спазване на карантина и самоизолация при съмнения за КОВИД-19, особено в случаите на семейства, които се връщат от чужбина;
- Съдействие на здравни и социални институции, местна власт, участие в дейности за превенция, съдействие за издирване и информиране на контактни лица и др.;
- Консултиране на клиенти със симптоми на КОВИД-19, насочване и придружаване при ОПЛ и в болничните заведения;
- Разпространяване на здравно информационни материали, свързани с КОВИД-19;
- Партньорство с училища и съдействие за осигуряване на достъп до онлайн обучение, разпространяване на учебни материали за ученици; мотивиране на родители да насърчават децата си да се включват редовно в онлайн обучението;
- Застъпнически действия за осигуряване на вода, предпазни средства, храна за най-уязвимите семейства на местно ниво;

В целевите населени места ЗМ успяха да достигнат до общо 300 домакинства или до общо 1670 души, като 995 от тях бяха деца. Медиаторите обърнаха специално внимание в работата си на огромния проблем с липсата на течаща вода, който до голяма степен се negliжира от местните власти или те взимат временни мерки, но не и устойчиви решения. Освен това само в 15 % от домакинствата има топла вода, а в другите семейства затоплят вода на печка или с бързовар. ЗМ в много от местата предприеха застъпническа дейност в тази посока, а успоредно с това, тъй като засилиха доверителния си контакт с хората от общностите, започнаха да им помагат и в разрешаването на широк набор от социални казуси. Неподходящите битови условия се явяват значим проблем и поради това, че в около 20 % от домакинствата имаше и член с хронично заболяване или увреждане, а вероятно процентът е дори 3 пъти повече, предвид че повечето от хората не са здравно осигурени.

Отбелязване на 15 октомври – Световен ден на чистите ръце (Global Handwashing Day)

Отбелязването на Световния ден на чистите ръце е вече традиция в НМЗМ. В периоди като този правилното и редовно миене на ръцете с вода и сапун е не просто

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА НА ЗДРАВНИТЕ МЕДИАТОРИ

желателно, а жизнено важен навик, който касае нашата отговорност към собственото ни здраве и това на най-близките ни. ЗМ от 12 населени места в целевите общини организираха 20 специални събития и достигнаха до 331 деца в 3 детски градини, 16 начални, средни училища и гимназии и един квартал. Мотото на тази кампания на НМЗМ е „Да превърнем миенето на ръце в навик!“ и в нея голяма роля изиграха и младежите от общностите, които получиха бандани с надпис „Аз пазя теб, ти – мен!“ и активно се включиха като доброволци, съмишленици на каузите и мисията на НМЗМ. В началното училище в Мъглиж младежите доброволци подготвиха свои костюми и представиха кратък театър с основните герои в борбата за унищожаване на микробите и вирусите – Сапун и Капчица. Навсякъде се раздаваха стикери, сапуни и дезинфектанти, а чрез ролеви игри се обсъждаха основните теми за хигиена и предпазване от вируси (в частност от КОВИД-19) и така децата бяха въввлечени чрез преживелищен опит и посланията достигнаха до тях по много по-ефективен начин. В едно от училищата бе изготвено и информационно табло от учениците, посветено на 15 октомври.

Постигнати резултати в рамките на проекта

- Активната ежедневна работа на ЗМ на терен в целевите общности спомогна сериозното подобряване на комуникацията, координацията и партньорството между ЗМ и местните здравни и социални служби. Също така се промени отношението на институциите към най-уязвимите и маргинализирани семейства, както и институциите разбраха какви са битовите условия и нуждите на тези хора;
- С изпълнението на мисията си, ЗМ привлякоха погледа на множество съмишленици и доброволци. Именно младежката група към ЗМ инициира организирането на събитията и кампанията по повод 15 октомври – Световния ден на чистите ръце;
- Постигна се по-голяма солидарност между ЗМ, ОПЛ, здравните инспектори, общинските власти, училищата и детските градини в целевите места и сега се наблюдава по-синхронизирана работа на тези екипи;
- Получихме заявки за допълнителни информационни материали, най-вече за стикерите, напомнящи важността на миенето на ръцете, от детски градини в Брезник, Червен бряг, Трън, Мъглиж и др., което е показател за ползата и ефективното послание, предавано чрез тях.

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА НА ЗДРАВНИТЕ МЕДИАТОРИ

- В общностите, в които се работеше извънредно, има по-добра информираност относно КОВИД-19 и след това предпазните мерки в повечето от тези места се спазваха много по-стриктно, макар и все още някои хора да не вярват в пандемията;
- Раздадоха се много предпазни средства и информационни материали (не само на 300-те домакинства, но и на младежите доброволци и на 20-те ЗМ от 15-те населени места), а именно:
 - Маски, завод Витоша – над 1800 бр.
 - Антибактериални гелове, 330 мл. – над 700 бр.
 - Препарати и дезинфектанти за пръскане на повърхности, 500 мл. – 350 бр.
 - Сапуни, антибактериални, 100 гр. – 700 бр.
 - Бандани - маски с надпис „Аз пазя теб, ти - мен!“ – 700 бр.
 - Стикери „Мийте си ръцете“, 10 x 15 см – 500 бр.
 - Постери и плакати – 200 бр.
 - Тениски за ЗМ и за доброволците с надпис – 100 бр.

Дарения, набрани от НМЗМ чрез Платформата

Здравните медиатори бяха в контакт с ромите по места още от първия ден на пандемията, по време на извънредното положение през март-май и след това, като им съдействаха с инструкции и всякаква необходима помощ, дори когато кварталите с преобладаващо ромско население бяха затворени и бяха поставени контролно-пропускателни пунктове, които значително затрудняваха преминаването на жителите им без да имат основателна причина. 200 здравни медиатори от 131 общини в 27 области не спираха работата на терен, като в началото на пандемичната обстановка работеха без достатъчно или никакви предпазни средства, въпреки че нерядко се налагаше да посещават и карантинирани пациенти. В началото на април чрез дарителската платформа www.platformata.bg НМЗМ набираще дарения за закупуването на предпазни средства за 200-те медиатора (маски, предпазни очила, дезинфектанти за ръце/повърхности и др.), така че да се подсигури безопасността за здравето им и те да продължат да са полезни с активните си дейности в общностите. В допълнение бяха събирани и средства или

директно материали за най-бедните семейства, в това число антибактериални сапуни и дезинфектанти. В рамките на по-малко от две седмици по сметката на НМЗМ бяха събрани близо 30 000 лв. от 79 дарители за осигуряването на предпазни средства, включително предпазни облекла, маски, ръкавици, няколко вида дезинфектанти за повърхности/ръце. Част от средствата бяха разходвани и за изработката на информационни материали (брошури и плакати) относно КОВИД-19, начините на предаването му и на предпазване от него, които материали бяха разпратени до здравните медиатори във всички общини.

Дарения, предоставени на НМЗМ от УНИЦЕФ

През месец май 2020 г. УНИЦЕФ подпомогна с дарения дейността на НМЗМ. УНИЦЕФ ни предостави:

- 5000 сапуна, които благодарение на здравните медиатори достигнаха до над 2000 семейства в нужда, в които живеят повече от 5000 деца;
- 700 предпазни текстилни маски, които също бяха предназначени за най-бедните семейства и с които работеха здравните медиатори;
- 500 брошури с информация за КОВИД-19, насочени към децата и семействата.

Дарения, предоставени на НМЗМ от Български червен кръст (БЧК)

През месец май 2020 г. БЧК също предостави на НМЗМ дарения, които бяха разпратени до здравни медиатори, работещи с маргинализирани и уязвими семейства, а именно: 9000 предпазни маски, препарати за почистване и дезинфекция, перилни препарати, пасти за зъби.

През октомври 2020 г. НМЗМ беше партньор на Българския червен кръст във връзка с получена от БЧК подкрепа от МФЧК/ЧП и американското правителство за дейности, които се осъществяват в отговор на пандемията от КОВИД-19.

Освен това здравните медиатори се включиха в дейности по промоция на здравето и на добрите здравни практики сред ромското население в страната чрез предоставяне на лични хигиенни пакети на 4600 социално слаби граждани, засегнати от КОВИД-19, на информационни материали за превантивни мерки за предпазване от заразяване, както и за услугите, които БЧК ще предоставя при увеличаване на разпространението на вируса и за достъпа до тях.

УЧАСТИЕ В СПЕЦИАЛНОТО ИЗДАНИЕ НА „ПРОМЯНАТА“ ЗА 2020 Г. НА НОВА ТВ

През 2020 год. се проведе специално издание на най-голямата социално ангажирана инициатива на Нова Броудкастинг Груп в партньорство с Reach for Change Bulgaria, ING, Аурубис България и NN България – „Промяната – 2020“. Този брой бе посветен на най-тежко засегнатите от КОВИД-19 деца и НМЗМ се класира за участие в него с инициативата на здравните медиатори да реализират дейности с младежки групи за взаимопомощ с участници на възраст между 16 и 24 год. Фокусът бе именно върху младежите от уязвимите ромски общности поради факта, че те са сред най-силно засегнатите, страдат много, принудени са да ограничат социалните си контакти и най-вече – лишени са от присъствено обучение в училищата. В тази връзка обстановката повиши напрежението в младежките общности и целта на НМЗМ бе да подобри здравната култура на младежите, да повиши чувството им на отговорност относно предпазването от КОВИД-19 и други заболявания, а те след това да предадат своето знание и на останалите от обкръжението си.

Инициативите на НМЗМ по проект „Промяната – 2020“ се осъществиха в гр. Бургас, гр. Сливен, гр. Монтана и с. Долни Цибър в периода септември-декември 2020.

Дейности и резултати:

- Обучение в Акселератора на „Промяната – 2020“ на 6 здравни медиатори по четири модула: „Комуникационна кампания“, „Социален ефект“, „Организационно развитие“ и „Бизнес моделиране“.
- Провеждане на консултации и заснемане на промо клипове за НМЗМ;
- Осъществяване на въвеждащи и проучвателни срещи на младежките групи за взаимопомощ – осъществени са общо 7 срещи, след 133 младежи са въвлечени в обучения и продължаващи дейности с цел по-добра информираност относно превенцията на инфекциозни заболявания и КОВИД-19 (Бургас - 26, в Сливен – 50, в Монтана – 15 и в с. Долни Цибър – 42).
- Стартиране на дарителска кампания.
- Провеждане на обучителни и организационни срещи на младежките групи за взаимопомощ.
- Провеждане на информационни кампании на избраните места за превенция от КОВИД-19 и инфекциозни заболявания. Организиране и провеждане на събития по преценка на групите – проведени са 4 информационни кампании, организирани от

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА НА ЗДРАВНИТЕ МЕДИАТОРИ

младежките групи в общностите за превенция на КОВИД-19 и инфекциозни болести – в Бургас, в Сливен, в Монтана и в с. Долни Цибър. Чрез събитията на кампаниите младежите достигнаха до общо 259 свои връстници в четирите локации. Подпомогнати с дезинфектанти и ЛПС бяха 25 семейства в Бургас, 70 семейства в Сливен, 25 семейства в Монтана и 24 семейства в с. Долни Цибър.

- Изработване и разпространение на промо и печатни материали за кампаниите - предпазни маски (450 бр.), раници (100 бр.), тениски (100 бр.) и дезинфектанти (400 бр.), а отпечатаните за целта на кампаниите материали се състояха от флаери с размер А5 (400 бр.) и постери с размер А3 (60 бр.).
- Гласът на младежите в края на инициативата се чу през реализирания конкурс за младежи на тема „Предизвикателството КОВИД-19 за ромската общност“. В него бяха изпратени материали, изготвени от 9 младежи и две младежки групи. Материалите са публикувани на страницата на НМЗМ във Фейсбук.
- Провеждане на индивидуални консултации с експерт по приоритетите, касаещи развитието на НМЗМ.
- Популяризиране на дейностите на здравните медиатори и добрата практика за работа с младежки групи в кварталите.

ОБУЧЕНИЕ ЗА НОВИ ЗДРАВНИ МЕДИАТОРИ

На 7 май стартира ежегодното обучение за придобиване на професионална квалификация „здравен медиатор“. Поради настъпилата усложнена епидемична обстановка вследствие на пандемията от КОВИД-19, обучението се проведе дистанционно през платформата ZOOM и продължи 1 месец. За 9-та поредна година то беше организирано съвместно между Факултета по обществено здраве на Медицински университет-София и екипа на Сдружение НМЗМ. В него се включиха 50 кандидати за здравни медиатори. Новите здравни медиатори работят в общините Айтос, Борован, Борово, Бяла, Ветово, Видин, Вълчи дол, Върбица, Гулянци, Гурково, Димитровград, Добричка, Дряново, Елена, Етрополе, Каварна, Карнобат, Каспичан, Криводол, Летница, Лом, Луковит, Медковец, Мездра, Мъглиж, Монтана, Ново село, Пазарджик, Първомай, Самуил, Сандански, Септември, Симитли, Сливен, Стралджа, Струмьани, Сунгурларе, Твърдица, Троян, Угърчин и Ябланица.

През 2020 г. с бюджет, осигурен от държавата, в България работят 260 здравни медиатори в 136 общини.

В обучителната програма са включени теми, свързани с придобиването на познания за: нормативната уредба в България, основните здравни рискове и дейности по превенция на заболяванията, практически упражнения за работата на терен от страна на медиаторите. От 2012 г. част от практическото обучение на здравни медиатори е практиката на **обменни посещения**, които се провеждат от опитни здравни медиатори. По време на тези посещения здравните медиатори имат възможност да работят съвместно на терен, да бъдат подпомогнати в комуникацията с различните институции и да бъдат дискутирани проблемните моменти в различни казуси и отчетна документация, която е необходима. За 2020 г. са проведени 15 обменни посещения от 7 опитни здравни медиатори. Поради ограниченията, наложени при пътуванията във връзка с КОВИД-19, обмяната на опит на място беше ограничена.

През 2020 г. за пръв път кандидатите за здравни медиатори имаха на разположение Наръчник за работата си, който беше изготвен с участието на всички техни преподаватели. В него са събрани текстове по основните дисциплини, по които се подготвят учащите. Официалното публикуване на този Наръчник предстои през 2021 г.

ИЗГОТВЯНЕ НА НАРЕДБА ЗА ДЕЙНОСТТА НА ЗДРАВНИТЕ МЕДИАТОРИ

През юли 2019 г. длъжността „здравен медиатор“, след дълги години на застъпничество от страна на НМЗМ и други неправителствени организации, подкрепящи позицията, беше включена в Закона за здравето. Вследствие от това на 19 август 2020 г. беше приета **Наредба №1 за изискванията за дейността на здравните медиатори**. Наредбата е публикувана в Държавен вестник на 25 август 2020 г. Наредбата за дейността на здравните медиатори е подзаконов акт, произтичащ от обновения Закон за здравето, където здравните медиатори са официално упоменати. Тя утвърждава тази професия и гарантира принципите на професионализма при подбора, обучението и цялостната им работа. С приемането на Наредбата се създават условия за устойчиво развитие на професията в полза на общностите и на цялото общество, а така също и се поставя бариера пред безпринципните назначения и произволните уволнения на медиатори в

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА НА ЗДРАВНИТЕ МЕДИАТОРИ

общините. В Наредбата са дефинирани задачите на здравните медиатори като подпомагащи дейността на общините по провеждане на политики в областта на здравната профилактика сред населението и на лекарите при и по повод на предоставяната медицинска помощ.

Според Наредбата, за да бъде избран кандидат за здравен медиатор, трябва да бъде обявен подбор със заповед на кмета на съответната община, да се избере комисия и по прозрачен начин да се подберат хора за обучение. След това те се обучават във Факултета по общественото здраве при Медицинския университет в София, полагат изпит и накрая получават сертификат. Предвидени са и форми за последващи надграждащи обучения.

Като държавно делегирана дейност, финансирането на медиаторите предвижда за тях минималната работна заплата, а обемът на тяхната работа се увеличава непрекъснато. Близко половината от дейността на медиаторите е чисто социална и немедицинска по характера си, но като изключително важна тази дейност не се регламентира от Наредбата, която разписва само „здравната“ част от длъжностната характеристика на медиаторите. В тази връзка следваща важна стъпка е да се постигне координация между МЗ и МТСП, за да се допълни и унифицира профилът на професията.

ПРОЕКТ „ЗАЕДНО ЗА ПО-ДОБРО ЗДРАВЕ - ОТ НАС ЗА НАС“

Проект „Заедно за по-добро здраве“ започна през 2012 г. с основната цел да подкрепи разширяването и устойчивостта на здравно-медиаторните програми в България, Словакия, Румъния и Унгария. През 2015 г. в проекта се включи и Сърбия, които също развиват мрежа на здравните медиатори. Дейностите през изминалите години включваха избор и обучение на здравни медиатори, които работиха в рамките на една година по проекта, а след това преминаха на делегиран бюджет към общините; застъпничество пред местни и национални институции; въвеждане на професията „здравен медиатор“ в нови общини; подобряване и уеднаквяване на отчетността на здравните медиатори; осигуряване на възможности за продължаващо обучение по теми, свързани с ежедневната работа на терен.

Компанията, финансираща проекта – ГлаксоСмитКлайн, потвърди своята ангажираност и подкрепа, като през 2018 г. осигури още две години финансиране на дейности в петте държави - Унгария, Словакия, Румъния, България и Сърбия. В този период основна цел беше установяване на устойчив механизъм за вътрешен мониторинг на здравните медиатори, който да подобри взаимодействието между местните институции, заинтересовани лица и общностите на локално ниво. В третия проектен период също така започна работа по подготовка на наръчник с материали, необходими за придобиването на професионална квалификация „здравен медиатор“ в Медицински университет – София. През 2020 г. кандидатите за здравни медиатори за пръв път можаха да се възползват от него в своята подготовка за придобиване на квалификация.

За подобряване на координацията в рамките на НМЗМ през 2020 г. отново бяха предвидени регионални срещи, но поради настъпилата епидемична обстановка, беше организирана една присъствена среща в гр. София, а останалите бяха проведени дистанционно в платформата ZOOM. Регионалните срещи са един от основните механизми за обмяна на опит вътре в мрежата и преноса на добри практики в работата на здравните медиатори между различните населени места и области. В условията на пандемия регионалните срещи бяха мястото и времето, в което здравните медиатори дискутираха трудностите в овладяването на заразата, както и възможни застъпнически дейности, целящи по-адекватна подкрепа за уязвимите общности, които бяха засегнати най-силно от настъпилите ограничения.

За да бъде осигурена по-добра устойчивост на проектните резултати, проектното финансиране беше удължено с още една година – до септември 2021 г. Това позволява на НПО участващи в проекта да осигурят допълнително ново финансиране от други донори, подкрепяйки ги в справянето с последствията от пандемията. Усилията, свързани със здравно-информационна дейност в рамките на проекта, бяха насочени към информиране на общностите как да се предпазват от КОВИД-19.

ПРОГРАМА PHASE (PERSONAL HYGIENE AND SANITATION EDUCATION)

Програма PHASE е част от проект „Заедно за по-добро здраве - от нас, за нас“, финансиран от ГлаксоСмитКлайн. В България програмата е въведена от НМЗМ през 2015 г. и включва разнообразни дейности за подобряване на общата и лична хигиена с цел

намаляване на рисковете от разпространението на инфекциозни заболявания сред социално-уязвими общности и такива, живеещи в отдалечени райони.

Месец октомври традиционно е месец, посветен на чистотата на ръцете и достъпа до чиста вода, като формалният повод за това е отбелязването на Световния ден на чистите ръце - 15 октомври (Global Handwashing Day). Световният ден на чистите ръце е ден за застъпничество, посветен на повишаване на знанията и разбирането за това колко е важно да мием ръцете си. В организираните срещи здравните медиатори разясняваха значението на редовното миене на ръце с вода и сапун като евтина и ефективна превенция срещу инфекциозни заболявания, използвайки интерактивни подходи и игри. Събитията бяха проведени в училища, детски градини, центрове за обществена подкрепа със съдействието на общинските ръководства по места.

ПРОЕКТ „СЪЗДАВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКА ГРУПА ЗА САМОПОМОЩ В РОМСКА ОБЩНОСТ В ХАРМАНЛИ – РЕСУРС ЗА ПРОМЯНА НА МЕСТНИ ПОЛИТИКИ В ОБЛАСТТА НА МАЙЧИНО И ДЕТСКО ЗДРАВЕ

Проектът стартира през месец октомври 2019 г. в рамките на значително по-мощната инициатива на Тръст за социална алтернатива “С грижа от 0 до 3”. В началото на 2019 г. УС на НМЗМ избра здравния медиатор в Община Харманли - Фанка Иванова, която да премине през дългосрочно обучение по застъпничество в сферата на ранното детско развитие. Кулминацията на това обучение беше кандидатурата за малък грант (6375 лв.), който да подкрепи дейност на местно ниво с цел застъпничество за подобряване на политики в областта на майчиното и детско здравеопазване във възрастта 0 до 3 г. Изпълнението на проекта започна през октомври 2019 г. и продължи до октомври 2020 г. (с удължение поради настъпилите ограничения след месец март 2020 г.).

В рамките на местната инициатива беше създадена женска група за самопомощ, в която да бъдат обсъждани проблемите на майките с малки деца в двата квартала в гр. Харманли, в които живее предимно ромско население. През 2020 г. бяха планирани и се осъществиха здравно-информационни кампании: „Осигури се сега!“ (за значението на здравното осигуряване, особено за бременната жена), „Ваксинирай се сега!“ (за допълнителна информация относно задължителния имунизационен календар) и „Чистотата е здраве!“ (за повишаване на хигиената в населеното място). След избухването на пандемията от КОВИД-19, беше включена и темата за предпазване от вируса. Бяха

осъществени срещи между представителки на ромската общност и представители на местните институции. Жените от групата направиха първи стъпки в преговорите си с Община Харманли за облагородяване на кв. „Хаджи Янево герме“ и построяването на детска площадка на неговата територия, което да бъде направено с активното участие на жителите в него. Бяха проведени и редица срещи със здравни специалисти, инициирани от здравния медиатор, на които се обсъдиха: приложението на Наредба № 26 за предоставяне на акушерска помощ на здравнонеосигурени жени и за извършване на изследвания извън обхвата на задължителното здравно осигуряване на деца и бременни жени; затрудненията при записване на новородени при личен лекар, поради недостига на общопрактикуващи лекари на територията на Община Харманли.

„Щастлива майка - здраво бебе!“ е посланието, което жените-участнички в групата за самопомощ разпространяваха и ще продължат да разпространяват в гр. Харманли. По желание на жените, срещите с групата ще продължат и през 2021 г. Тази дейност официално е включена в годишния план за дейността на здравния медиатор. Застъпническата дейност по поставените пред местните институции въпроси също ще продължи със съдействието на Национална мрежа на здравните медиатори.

Официално край на проекта беше отбелязан с дискуссионна среща „Групи за самопомощ в подкрепа на ранното детско развитие - добра практика на здравния медиатор“, проведена онлайн на 25 ноември 2020 г. Пред гостите - здравни медиатори, общински ръководства и партньори в областите Кърджали, Пловдив и Хасково - беше представена работата на Фани Иванова с групата за самопомощ като местен ресурс за застъпничество в контекста на ранното детско развитие.

ПРОЕКТ „НАРЕДБА 26 В ДЕЙСТВИЕ – ЗА ПОВЕЧЕ ЗДРАВИ БЕБЕТА И ЩАСТЛИВИ МАЙКИ“

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА НА ЗДРАВНИТЕ МЕДИАТОРИ

Мисия в новия проект с участието на НМЗМ е проследената бременност за всяка жена в България, независимо от здравно-осигурителния ѝ статус. Всяка година в България над 7 000 бебета се раждат без майките им да са проследявали бременността си. Най-честата причина за това е липсата на здравни осигуровки. Съгласно *Наредба №26 от 14.06.2007 г. на Министерство на здравеопазването за предоставяне на акушерска помощ на здравнонеосигурени жени и за извършване на изследвания извън обхвата на задължителното здравно осигуряване на деца и бременни жени*, на неосигурената бременна жена се полага един единствен преглед за целия период на бременността. Този единствен преглед не може да гарантира раждането на здраво бебе, тъй като не е възможно да се приложи превенция на разнообразните рискове за майката и детето в пренаталния период. За съжаление, достъпът дори до тези минимални услуги е проблематичен, както свидетелстват както практиката на здравните медиатори по места, така и броят на непроследените бременности, които отчита статистиката.

С амбиция този проблем да бъде поставен в дневния ред на институциите и обществото в края на 2020 г. Сдружение Национална мрежа на здравните медиатори се обедини с още три организации (Клуб на нестопанските организации – Търговище, Сдружение ЛАРГО – Кюстендил и Сдружение „Жажда за живот“ – Сливен) за изпълнението на застъпническия проект „Наредба 26 в действие – за повече здрави бебета и щастливи майки“ (ноември 2020 – септември 2022 г.). Проектът предвижда провеждане на срещи с отговорните институции и професионалисти, информационна кампания сред обществеността за важността на най-ранните моменти в живота на детето – от зачеването до третата година, работа на здравни медиатори с групи за самопомощ в три общини – Шумен, Харманли и Ботевград, събиране на обществена подкрепа за изравняване на броя прегледи за здравно осигурени и здравно неосигурени бременни жени. Важно е проблемът да получи гласност, като заедно с това да бъде получена подкрепа от специалисти, институции, партньори, но и от широката общественост. Към това ще бъде насочен комуникационният компонент сред дейностите, ръководен от Национална мрежа на здравните медиатори.

Проект „Наредба 26 в действие – за повече здрави бебета и щастливи майки“ е част от по-голямата инициатива за подобряване на майчиното и детско здраве сред ромска общност „С грижа от 0 до 3“, който се изпълнява с финансовата подкрепа на фондации „Тръст за социална алтернатива“, "Отворено общество" и "Портикус".

ПРОЕКТ „КОМПАС – ИНТЕГРИРАНИ МЕРКИ ЗА СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЩИНА ТУНДЖА“ ПО ОПРЧР И ОПНОИР

Реализацията на този проект, която започна през 2019 год. и е в условията на партньорство между НМЗМ и община Тунджа, продължи и през 2020 год., като беше извършена следната работа от здравните медиатори, описана по различните дейности:

Дейност 8. Засилване ролята и капацитета на ЗМ работещи на територията на община Тунджа.

По тази дейност бяха проведени 5 надграждащи обучения под формата на супервизии по различни теми, като „Трудности и постижения в общността по време на епидемия КОВИД-19 – работа от практиката“; „Организиране на здравни кампании сред маргинализирани семейства“; „Умения и комуникация“; „Майчино и детско здраве – подходи за работа“. Супервизията бе извършена от трима експерти от НМЗМ.

По време на супервизиите ЗМ споделиха трудностите, които съпътстваха работата им, както и постиженията си. Например през изтеклата 2020 год. фокусът в работата на здравните медиатори беше насочен към епидемията от КОВИД-19 – превенция, съдействие на местните институции, придружаване до болнични заведения, активно сътрудничество с РЗИ, община и болници, разпространение на хигиенни и информационни материали, осигуряване на психологическа подкрепа.

Работа на терен – всяко посещение на експертите беше свързано и с работа на терен в различните целеви места по проекта, които са Могила, Завой, Веселиново. Експертите наблюдаваха работата на ЗМ и даваха съответните практически насоки. Например в с. Завой ЗМ се срещнаха с жени, които не бяха наясно как да спазват предписано лечение при хипертония. Също беше посетено и с. Могила, където беше проведен разговор на тема „Майчино и детско здраве“. Разговорите се допълваха от информация за задължителните мерки по време на пандемия и посещенията при лекар. ЗМ разговаряше на достъпен език, както и на ромски. Изградена бе доверителна връзка

между ЗМ и хората от селата, както и ЗМ ги информира за предстоящите дейности по проекта.

Работа по казуси – работа по казуси от практиката на ЗМ – например бяха дискутирани над 30 казуса от работата на ЗМ в селата Бояджик, Ботево, Могила, Завой, Робово, повечето от тях свързани с КОВИД-19.

Експертите изготвяха препоръки към ЗМ, например ЗМ да работят по-активно със здравните специалисти. ЗМ имат огромен опит и са справяха доста добре, познават и населените места. Трудността бе свързана с времето, т.е. семействата не бяха така отворени за контакти през зимата, изпитваха неудобство да поканят външни хора вътре в къщите си и поради това често срещите се провеждаха в двора набързо. ЗМ имаха задачи да определят най-подходящите места, на които да се осъществяват различни събития в рамките на здравните кампании, свързани с информиране и разясняване. Бяха набелязани и места, които се нуждаеха от почистване и облагородяване и ЗМ пое ангажимент да ангажират местните общности с подобни инициативи.

Дейност 9. Работа с родители с фокус жени по отношение на здравна превенция в областта на майчиното и детско здраве.

Проведах се беседи и срещи сред сформираните групи за самопомощ в 5-те целеви населени места по проекта, където дейността на ЗМ не беше застъпена изобщо или бе застъпена недостатъчно и където има маргинализирани общности. ЗМ вече идентифицираха следващата тема, а именно – майчино и детско здраве, фокус млади майки и бременни жени.

Проведах се 5 тематични беседи от ЗМ сред групите за самопомощ в 5-те целеви места по проекта – Бояджик, Могила, Робово, Ботево и Завой. Беседите се провеждаха в групи от по около 10 жени. Преобладаваха майките, бременните жени, младите жени, но също и по-възрастни – свекърви и тъщи. Младите жени активно се интересуваха от темата и предоставените материали.

Хората се събраха на открито и поради извънредната обстановка срещата се проведе и в по-малки групи.

Темата за майчиното и детското здравеопазване и националните профилактични програми предизвика интерес. Но най-вече интерес представляваше брошурата, която информираше жените за задължителните прегледи на бременните жени и по-специално

наредба 26 за здравнонеосигурените. Поставени бяха и въпроси, свързани с предстоящите профилактични прегледи и безплатния преглед на здравнонеосигурените бременни. В Завой, Могила и Робово беше застъпена и темата за ранните женитби. А на всички останали места имаше интерес и към темата за контрацепцията и особено към спиралите.

Препоръки по различните теми бяха дадени на ЗМ от експертите. Например - да запознаят групата с темата за правата и задълженията на пациента, да информират хората, които не знаят дали са здравно осигурени като проверят здравния им статус, да привлекат към групите не само жени, но и мъже – родители, активни членове на общността. Специално внимание да се обърне на здравнонеосигурените бременни жени. В Робово е добре да се придружават пациенти до медицинските специалисти и болничните заведения, защото общността е по-уязвима, а мястото е по-отдалечено. Препоръча се да не се отлагат прегледите на бременните жени и младите майки, въпреки пандемията.

ПРОЕКТ ROMOMATTER

ROMOMATTER е международен проект, финансиран от Програмата „Права, Равенство и гражданство на Европейския съюз (2014-2020)“, а периодът му на изпълнение е двегодишен - 1 януари 2019 г. – 31 юни 2021 г. (с шестмесечно удължение поради забавянето на дейностите във връзка с пандемията от КОВИД-19). В дизайна на проекта са включени 10 организации, сред които са университети в Букурещ (Румъния), Аликанте и Севиля (Испания), научно-изследователски центрове и НПО.

ROMOMATTER насочва внимание към ситуацията на младите ромски момичета, които живеят в общности, в които отпадането от училище и ранните бременности и бракове са често срещани. Амбицията на проекта е да разгърне дейности на няколко нива – със самите ромски момичета, които са поканени да участват в регулярни срещи като група, в рамките на която могат да обсъждат важни за тях теми и да планират малки кампании сред общността по въпроси, които ги засягат. Приобщени към дейностите са също родителите и възрастните, на които момичетата разчитат, както и представители на важни за общността местни институции – училища, лекари, представители на община, здравни медиатори и др. Целта на тези дейности е да се подкрепи способността и желанието на младите момичета да продължат образованието си, да правят осъзнати избори за своето

бъдеще, да добият усещане за своята ценност като личности, да пристъпват към семеен живот и бременност тогава, когато са истински готови за това.

Проектът се изпълнява на територията на Община Стралджа, където НМЗМ има дългогодишно сътрудничество и са пилотирани различни добри практики през годините. Участие в проекта взимат здравните медиатори Милю Добрев и Благовеста Георгиева, както и трима експерти - Диляна Дилкова, Цвета Петкова и Иванка Абаджиева.

За изпълнението на проекта в България НМЗМ си сътрудничи с Тръста за социална алтернатива (ТСА), които също са партньори по ROMOMATTER и отговарят за тренингите и оценката на дейностите.

Повече за проекта: [ТУК](#).

ПРОДЪЛЖАВАЩИ ОБУЧЕНИЯ ЗА ЗДРАВНИ МЕДИАТОРИ

Здравните медиатори през годините идентифицираха нуждата да разширят познанията си за това, което е нужно да се направи при възникнал спешен инцидент. Много често хората от кварталите, в които работят се обаждат на здравните медиатори преди да потърсят Спешна помощ или ако поради различни причини не могат да достигнат до такава. Така здравните медиатори се оказват в ситуации, в които от тяхната реакция зависи човешки живот. Продължително време НМЗМ се опитваше да осигури такъв тип обучение за здравни медиатори и в резултат от усилията на организацията и дългогодишна съвместна работа на терен между членове на БЧК и НМЗМ, през 2020 год. се затвърди сътрудничеството на НМЗМ с Българския червен кръст. За втора поредна година в рамките на ежегодното обучение за придобиване на професионална квалификация „здравен медиатор“ беше включена темата за първа долекарска помощ. То бе водено от началника на отдел „Здравна политика и първа помощ“ на БЧК, д-р Живка Димитрова и от Петър Цинцарски, експерт в дирекция „БМЧК“. Темата беше включена и в разработения „Наръчник на здравния медиатор“.

Като част от това сътрудничество през 2020 г. започна провеждането на обучения и на опитни здравни медиатори в рамките на присъствени Регионални срещи на ЗМ. Такова обучение беше успешно проведено на среща на ЗМ от Северозападна България, но възникналата извънредна обстановка, свързана с разпространението на КОВИД-19 осуети продължаването на тази дейност присъствено. Второ обучение беше проведено онлайн през платформата ZOOM. Интересът към темата продължава и се планира организиране на последващи такива обучения и през 2021 г.

ОБООБЩЕН ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ЗДРАВНИТЕ МЕДИАТОРИ ЗА 2020 Г.

ЗМ: ОБЛАСТ	нов индивидуален казус	нов индивидуален клиент	Съдействие на ОПЛ						Съдействие на РЗИ		Подпомагане на достъп до медицинска помощ						Дейности по промоция на здравето						Дейности по решаване на комплексни казуси				
			планови комуникации и комуникационни кампании		профилактични прегледи				планови комуникации комуникационни кампании		осъществяване на дентални профилактични и лечебни дей-к. изпълнение на профилактични програми в областта на денталната мед.	консултации	полъване на документи	следване на процедури	съпровождаме до здравни институции	възстановяване на здравноосигурителни права	патрионаж в общността	превенция на инфекциозни заболявания, хигиена, хранене	семейно планиране, сексуално и репродуктивно здраве	брой разпространени здравноинформационни материали	съвместна работа с РЗИ и други институции, участие в семинари и обучение	консултации	полъване на документи	следване на процедури	съпровождаме до социални институции	патрионаж в общността	
			деца	възрастни	деца	възрастни	деца	възрастни	деца	възрастни																	
Благоевград	782	598	136	12	55	91	14	0	15	350	8892	304	137	307	15	978	26	49	1334	1281	9158	1870	223	402	1051		
Бургас	1306	769	1263	32	268	40	843	6	10	0	14927	251	291	347	47	1337	167	128	9553	739	2424	1021	324	175	725		
Варна	1566	451	260	227	146	65	0	4	0	0	1025	112	175	391	33	406	78	21	2481	148	962	528	273	256	128		
Велико Търново	723	954	89	17	10	9	0	0	0	0	1278	43	181	122	9	468	518	9	2288	225	915	730	228	92	446		
Видин	1176	755	304	177	235	329	0	0	4	0	1414	35	572	452	4	393	519	0	2527	242	673	649	502	471	348		
Враца	1135	775	153	0	174	125	113	6	21	4	2060	714	103	250	86	898	2255	137	3930	255	837	1201	111	191	163		
Габрово	99	48	0	0	9	0	0	0	0	0	68	4	13	20	2	4	24	0	656	64	106	43	32	14	7		
Добрич	1689	1013	959	67	346	714	2	0	10	1	5398	337	162	431	68	919	109	20	3615	473	2675	942	173	255	551		
Кърджали	303	230	299	0	165	0	26	0	0	0	446	9	35	100	20	108	55	6	1583	59	431	858	36	58	167		
Кюстендил	660	471	512	100	341	84	90	0	7	0	2259	741	117	555	101	129	204	32	3035	246	2874	8653	37	204	114		
Ловеч	908	545	246	0	64	83	49	1	1	6	513	30	148	110	23	444	50	9	2175	266	588	312	169	269	444		
Монтана	1397	1233	691	16	243	263	34	0	10	0	2622	162	187	222	117	1028	127	37	7628	303	1062	1383	392	114	229		
Пазарджик	1562	847	1355	60	1012	79	3	17	40	41	5433	268	479	578	64	695	467	161	5277	470	6134	4320	821	853	357		
Перник	81	80	0	0	0	0	0	0	122	0	500	11	48	39	12	56	37	4	982	59	744	23	4	22	64		
Плевен	346	272	13	1	74	21	0	0	3	185	2	39	78	25	165	90	6	1983	15	174	135	55	59	202			
Пловдив	1998	1183	2536	138	1776	771	0	1	10	2	3187	250	346	1152	225	1089	1074	31	6526	441	1695	1620	237	711	428		
Разград	306	257	250	216	99	286	0	4	0	0	1528	68	472	130	42	547	9	24	2664	141	688	325	174	261	1326		
Русе																											
Силистра	557	271	16	3	19	19	1	0	0	0	255	4	50	26	3	122	130	2	688	121	225	274	132	75	57		
Сливен																											
София област	538	346	384	29	399	231	0	0	91	0	4194	239	134	271	19	1075	112	8	4091	221	1293	961	124	169	485		
София - град	822	605	151	26	92	55	6	11	8	0	689	172	26	251	5	95	159	61	2776	95	276	207	28	132	63		
Стара Загора	570	403	1009	88	983	256	0	66	0	0	635	115	74	136	28	833	214	211	3400	105	526	496	93	63	291		
Търговище	143	148	6	23	11	30	0	0	0	0	46	14	31	26	8	24	6	2	2075	179	266	298	64	123	196		
Хасково	1467	1054	1102	134	1240	120	0	0	6	0	899	68	92	93	10	654	302	73	6975	669	815	1953	78	178	360		
Шумен	4091	2069	341	52	196	232	80	31	2	0	3361	993	145	478	131	883	3284	82	5492	296	3421	3627	256	491	828		
Ямбол	631	344	1907	387	3048	1310	0	0	11	2	5067	106	142	176	25	1536	0	0	4340	63	1524	2234	4	18	583		
	24856	15721	13982	1805	11005	5213	1261	147	368	409	66881	5052	4199	6741	1122	14886	10016	1113	88074	7176	40486	34663	4570	5656	9613		